

Svar til Grønnevet

Arild Aurvåg Farsund

Professor ved Institutt for politikk og forvaltning, Universitetet i Bergen, Norge

Sammendrag

I denne replikken svarer undertegnede på kritikken reist i Lidvard Grønnevets kommentar. Jeg påpeker først og fremst feil og misforståelser i kritikken, men gir Grønnevet rett i at begrepet «kvoter» naturlig nok ikke skulle vært nevnt i forbindelse med medlemskapsforhandlingene i 1972. Jeg roser også Grønnevet for å bringe frem innsikt i spørsmål som har med Norges forhold til EU på fiskeriområdet. En del av dette var kjent for undertegnede, men måtte utelates på grunn av ordgrensen i tidsskriftet.

Nøkkelord: Norge · fiskeri · EØS · EU

Redaktørene i *Internasjonal Politikk* har sendt meg en kommentar til artikkelen jeg publiserte i nr. 4, 2023. I kommentaren kommer tidligere fiskeriråd i Brussel, Lidvard Grønnevet, med til dels hard kritikk av fiskeridelen i min artikkel. Jeg vil først redegjøre for premissene for mitt bidrag, før jeg svarer på Grønnevets innvendinger. Undertegnede ble i april 2023 forespurt om å bidra til en utgave av tidsskriftet der tema skulle være «betydningen av medlemskap i EU». Konkret ønsket redaksjonen at jeg skulle rette oppmerksomheten mot «utfordringer og muligheter for spørsmål knyttet til fiskeripolitikk og jordbruk». I seinere korrespondanse ble jeg informert om at rammen for fokusbidraget var ca. 5000 ord. Den endelige utgaven er 5360 ord, hvorav 1700 tar opp jordbrukspolitikken i Norge og EU og knappe 1500 ord dekker fiskeripolitikken. Resten er abstract (norsk og engelsk), innledning, teori, en kort avsluttende diskusjon og referanser. Grønnevets kommentar til fiskeridelen er

---

Kontaktinformasjon: Arild Aurvåg Farsund, e-post: arild.farsund@uib.no

©2024 Arild Aurvåg Farsund. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 4.0 International License (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), allowing third parties to copy and redistribute the material in any medium or format and to remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially, provided the original work is properly cited and states its license.

Citation: Farsund, A. A. (2024). Svar til Grønnevet. *Internasjonal Politikk*, 82(2), 113–116. <http://doi.org/10.23865/intpol.v82.6437>

4100 ord (med referanser). Jeg skal i det følgende redegjøre for mine synspunkt på innholdet i Grønnevets kommentar.

Jeg vil begynne med å gi Grønnevet rett i en ting. Det var feil av meg å antyde at det var «kvoteforhandlinger i 1972». Jeg skulle, som Grønnevet, lagt vekt på at det var tilgang innenfor den norske tolvmilsgrensen som var det store stridspunktet i 1972. Han påstår også at jeg skriver at kvoter var et tema i medlemsforhandlingene i 1994. Disse forhandlingene omtales imidlertid ikke i artikkelen, men det henvises til at dette var et tema i EØS-forhandlingene. Jeg er også kort inne på at EUs forhandlere i noen sammenhenger har «luftet ideen» om at Norge kan oppnå bedre markedsadgang for sjømat mot å gi EU fiskekvoter. Her henviser jeg til Melchior (2020, s. 182), og jeg kunne også henvist til Hersoug (2014, s. 296). Når det er sagt, vil jeg fremheve at Grønnevets fremstilling av situasjonen i 1972 og 1994 er god og oppklarende, ikke minst når det gjelder diskusjonene om makrell-løsningen i 1994. Han kan også ha rett når det gjelder henvisninger til Lado (fotnote 6 og 7). Hvis Grønnevet har den fysiske boken kan sidetallet være annerledes der enn i den e-bok-utgaven jeg har tilgang til gjennom Universitetsbiblioteket. Den opererer med et samlet sidetall på 547, og da er mine sidereferanser riktige.

Det neste jeg vil ta opp er en åpenbar misforståelse i Grønnevets kommentar, og det gjelder bruken av begrepet paradigme i innledningen til fiskeridelen av artikkelen. Her peker jeg tilbake til landbrukseksepsjonalismen som kan defineres som et teoretisk paradigme som har dominert forskningen på landbrukspolitik i Nord-Amerika og Europa. Jeg anvender paradigmebegrepet på samme måte som Peter Hall (sitert på s. 632). Et tilsvarende paradigme finnes etter min mening ikke i forskningen på fiskeripolitikk. Innvendingen til Grønnevet er derfor basert på en feillesning av denne henvisningen.

På noen områder er jeg også uenig i Grønnevets påstander om «at dette er feil». For det første mener han at det ikke er korrekt å forstå utviklingen i EUs fiskeripolitikk som en konkurranse mellom ulike ideer. Her vil jeg igjen vise til Peter Hall, som siteres på følgende måte: «Ideer definerer alt fra visjoner til oppfatninger om materielle interesser.» Det er legitimt at Grønnevet er uenig med mitt teoretiske utgangspunkt, men han kan ikke kalle det feil. For det andre hevder han to steder at «framstillinga av fiskeripolitikken i Storbritannia er feil». Grønnevets «rette» fremstilling er imidlertid svært lik min. Begge skriver at fartøy og kvoter ble kjøpt av fiskere i andre EU-land, og at dette skapte motstand i fiskerinæringen i Storbritannia. For det tredje mener han at undertegnede har «fullstendig misforstått» den norske strukturkvoteordningen når jeg omtaler den som liberal. I min begrepsbruk er en ordning liberal hvis den er basert på markedsløsninger heller enn planøkonomi (selv om kjøp og salg er avgrenset til aktive næringsaktører). Hva Grønnevet legger i begrepet vet jeg ikke, men han burde presisert det for at kritikken skulle vært gyldig.

Grønnevet kritiserer meg også for å ikke gå grundigere inn i ulike reformer i fiskeripolitikken og drivkreftene bak disse. Her kommer han med interessante og viktige observasjoner, men dette var det ikke plass til å ta med i en kort gjennomgang

av utviklingstrekk etter 1994. Riksrevisjonens evaluering av strukturvoteordningen dekker perioden 2004–2019, og siden dette er en viktig kilde til informasjon om effekter av ordningen, var det derfor naturlig for meg å rette oppmerksomhet mot denne perioden. Han kritiserer meg også for at jeg ikke får frem at det er «store skilnader» mellom landbruks- og fiskerinæringene i Norge. Begrunnelsen for å ta med de to politikkområdene er at Norge har valgt å ikke inkludere dem i EØS-avtalen (se s. 632). At næringene er svært ulike, har underordnet betydning for denne artikkelen.

Deler av kritikken må også omtales som pirk. For det første mener han at mitt utsagn om at fiskerinæringen «langt på veg er en distriktsnæring» bør erstattes med at den er «ei distriktsnæring». For det andre hevder han at EØS-midlene ikke dreier seg om regional utvikling, men har «et langt vidare formål». Historikeren Lise Rye viser til at da denne ordningen kom på dagsorden i forhandlingene, var at målet å få på plass bevilgninger som kunne bidra til «å redusere økonomiske og sosiale forskjeller mellom de ulike regionene i EØS-området» (Rye, 2015, s. 169). Selv om midlene i dag går til de 15 fattigste medlemslandene i EØS, endrer ikke dette min oppfatning om at dette fortsatt dreier seg om regional utvikling i bred forstand.

Avslutningsvis presenterte jeg kort to alternativer til EØS. Også her er Grønnevet kritisk. Når det gjelder en frihandelsavtale mener han at jeg burde slå fast at «det er fullstendig utan realisme å forvente å oppnå betre vilkår i ein slik ny frihandelsavtale». Jeg hevder langt på veg det samme, og bruker brexit som eksempel på mulige utfordringer. Det betyr imidlertid ikke at jeg fullt ut vil avvise at Norges fremtidige tilknytning til EUs indre marked vil være en ny frihandelsavtale. Også her kan brexit være et eksempel. Boris Johnsen og hans støttespillere lovet velgerne at Storbritannia skulle få beholde alle fordelene med medlemskap, samtidig som de skulle unngå alle forpliktelsene ved EU-medlemskapet. Slik gikk det selvsagt ikke, men jeg tror Grønnevet vil vel være enig med meg i at det faktisk er politikere i Norge som fremmer det samme argumentet.

Det andre alternativet er fullt medlemskap. Her vil Grønnevet ha inn flere momenter som kan tale for denne løsningen, blant annet etterlyser han mer om effekter for havbruksnæringen. Her kan jeg opplyse at jeg vurderte å ha et avsnitt om oppdrettsnæringen, men ut over det som står om inkorporering av SPS-regelverket i EØS-avtalen (s. 634–35), har jeg på grunn av ordbegrensninger måtte utelate en grundig gjennomgang av relasjonene på dette området. Jeg er langt på veg enig med Grønnevet og hans hovedkilde – Arne Melchior – når det gjelder de økte eksportmulighetene som sjømatnæringen vil kunne få ved fullt medlemskap. Det jeg valgte å vektlegge, var det som kan oppfattes som politisk risiko. Grønnevet har stor tro på at EU vil forholde seg til prinsippet om relativ stabilitet og at deltakerloven vil stå over EUs bestemmelser om fri flyt av arbeidskraft og kapital. Jeg vil hevde at det er en viss risiko for at han undervurderer mulige krav fra EU på disse områdene. Brexit er utgangspunkt for et siste moment jeg vil fremheve. Ifølge medieoppslag er EU svært kritisk til at Norge skal ha gitt Storbritannia en ekstra torskvote etter brexit, og

kvotespørsmålet kan derfor komme opp igjen i eventuelle medlemskapsforhandlinger.¹ Som Grønnevet selv er inne på tidligere i sin kommentar, vil Norge kunne stå i en svakere forhandlingsposisjon enn i 1994.

Oppsummert vil jeg slå fast at til tross for at Grønnevet bruker mye «utestemme» – sterke adjektiver og utropstegn for å få frem sitt budskap – er vi i stor grad enige om hovedtrekkene i utviklingen i Norges og EUs fiskeripolitikk, noe som blant annet kommer til uttrykk gjennom at Grønnevet hele fire steder slår fast at min fremstilling er korrekt. Vi deler også synspunkt på mulige konsekvenser for fiskerinæringen ved alternative tilknytningsformer til EU for Norge. Grønnevet er imidlertid mer polemisk, mens undertegnede holder seg til funn i forskningslitteraturen. Grønnevet har også hatt mye mer plass til å utdype sine synspunkt, og han har dermed fått belyst forhold som jeg ikke hadde mulighet til å ta opp i min artikkel, der jeg også skulle dekke landbruksområdet. Jeg vil avslutningsvis takke redaksjonen for muligheten til å respondere på Grønnevets kritikk.

Om forfatteren

Arild Aurvåg Farsund, Dr. polit., er professor ved Institutt for politikk og forvaltning, Universitetet i Bergen.

Referanser

- Grønnevet, L. (2024). Kommentar om fiskeri til artikkelen «Landbruks- og fiskerinæringene i Norge: Klart utenfor, men stadig mer innenfor EU?» av Arild Aurvåg Farsund i *Internasjonal Politikk*, Vol. 81, Nr. 4, 2023. *Internasjonal Politikk*, 82(2), 102–112. <http://doi.org/10.23865/intpol.v82.6436>
- Hall, P. H. (1993). Policy paradigms, social learning, and the state: The case of economic policy making in Britain. *Comparative Politics*, 25(3), 275–296.
- Hersoug, B. (2014). Oppdrett på børs: Boom and bust. I E. Hovland (Red.), *Norsk fiskeri- og kysthistorie: Bd. 5. Over den leiken ville han rå: Norsk havbruksnærings historie* (s. 279–314). Fagbokforlaget.
- Melchior, A. (2020). Fra fiskebrevet til EØS: Betydningen av toll på norsk eksport til EU. I A. Melchior & F. Nilssen (Red.), *Sjømatnæringen og Europa: EØS og alternativene* (s. 180–212). Universitetsforlaget.
- Rye, L. (2015). Saks koblinger i EØS-forhandlingene (1990–91). I U. Sverdrup & A. Melchior (Red.), *Interessekonflikter i norsk handelspolitikk* (s. 155–181). Universitetsforlaget.

Abstract in English Reply to Grønnevet

In this reply, I respond to the criticism raised in Lidvard Grønnevet's commentary. First of all, I point out errors and misunderstandings in his comments, but I also agree with him that I should not have used “quotas” in conjunction with membership negotiations in 1972. I also praise Grønnevet for providing new knowledge in issues related to Norway's relationship with the EU in fishing. Some of this is well known, but I had to leave it out because of the word limit of the journal.

Keywords: Norway • fisheries • EEA • EU

---

¹ Se Kjetil Wiedswang sin kommentar i *Dagens Næringsliv* 24. august 2023.